

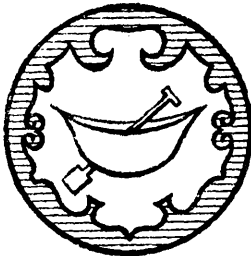
DZIENNIK

ZARZĄDU

M. ŁODZI

Redakcja i administracja
Plac Wojski 1.

Administracja czynna od godz. 9-12 wp.
Redakcja od godz. 1-2 po południu.

Ogłoszenie: Wiersz nonparelowy (cztery
szpalty na stronie) Mk. 10.-Przed tekstem
Mk. 25.- za wiersz (dwie szpalty na
stronie). Drobne 2 marki za wyraz.
Najmniejsze ogłoszenie ink. 20. -

Prenumerata: Kwartalnie . Mk. 180.
Miesięcznie . „ 60.

Cena egzemplarza 20 Marek

Nr 17. (80.)

Łódź, wtorek, 26 kwietnia 1921 r.

Rok III.

Rejestracja ruchu naturalnego ludności.

Memoriał Magistratu do Ministerstwa Wyz-
nania Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Rejestracja ruchu naturalnego zwłaszcza ludności żydowskiej za czasów rządów rosyjskich była w Łodzi bardzo zaniedbana. Część ludności w ogóle nie była wniesioną do ksiąg stanu cywilnego, a zapisy były często sporządzane niedokładnie. Akty urodzenia, jak wymaga prawo (§ 97) nie były sporządzane w ciągu 8 dni po urodzeniu, lecz znacznie później, niekiedy po upływie lat kilku lub też wcale nie były sporządzane; akty ślubu w większości wypadków również nie były sporządzane, gdyż uboższa, nieoświecona ludność żydowska uważała ślub religijny za dostateczny i nie przywiązywała wagi do aktu urzędowego.

Od czasu wprowadzenia przez rząd księstwa warszawskiego aktów stanu cywilnego, w ciągu całego XIX stulecia naprzód rząd tego księstwa, a następnie rząd Królestwa Polskiego nieustannie zabiegały o dokładne prowadzenie ksiąg stanu cywilnego. Nie pomogły jednak postanowienia Namiestnika królewskiego z dnia 27 marca 1821 r., nakazujące w ciągu 6 miesięcy deklarować i udowodnić spisami ludności przed urzędem publicznym swoje imię i nazwisko, ani przepisy z r. 1825, 1830, 1859 i 1866-go.

Zamówr prawodawczy (93 K. C. Kr. P.) o zarządzeniu środków, dających do ścisłego wykonania przez żydów przepisów prawa o aktach stanu cywilnego, nie dał się należycie urzeczywistnić, i istnieją w kraju tysiące żydów, nie posiadających wcale aktów urodzenia lub małżeństwa. Główną przyczyną, tego stanu rzeczy była okoliczność że z jednej strony urzędy stanu cywilnego w zaborze rosyjskim były instytucjami policyjno—biurokratycznymi i nie mogły sobie zdobyć zaufania szerszych warstw ludności żydowskiej, z drugiej zaś — dualizm istniejący w organizacji tych urzędów, a polegający na tem, że obrządek religijny i akt stanu cywilnego były sporządzane przez dwie różne osoby. Na zasadzie przepisów z r. 1830 rabin i ich zastępcy obowiązani są utrzymywać księgi zapisowe i winni dopilnować wykonywania przepisów prawa cywilnego, lecz przepisy te nieprzewidują żadnych środków w celu zmuszenia interesowanych do ich wykonania; jednocześnie prawo żąda, aby zainteresowani nawet w tak dużem mieście, jak Łódź, przybywali do urzędu z dwoma świadkami dla zeznania oświadczenia o akcie.

Ważną tą sprawą zajmował się Urząd. Skutkiem różnych zarządzeń zgłaszają się do Urzędu żydzi w celu spisania zaległych aktów urodzeń i małżeństw z przed 5, 10, 15 a nawet 20 lat.

Aby zaradzić tym wszystkim brakom i dążyć do utworzenia jednego urzędu stanu cywilnego dla wszystkich wyznań, należałoby zaprowadzić daleko sięgające reformy.

Urząd Stanu Cywilnego w tej formie, jak obecnie, stanowi bezwzględnie instytucję przejściową, gdyż w Polsce, jak we wszystkich krajach cywilizowanych, obowiązki meldunkowe oddane być winny ogólnemu urzędowi stanu cywilnego, który obejmować będzie całą ludność z pominięciem wszelkich instancji wyznaniowych, a któryby kontrolę ruchu naturalnego tej ludności poprowadził ściśle i bezpośrednio.

Powołując się na załączony przy memorjale odpis uchwały Rady Miejskiej w sprawie powyższej, zapadłej na posiedzeniu w dniu 26 lutego r. b., przewodniczący Urzędu Stanu Cywilnego prezydent Rzewski wysuwa następujące dezyderaty:

1. Wprowadzenie tymczasowych przepisów, które jaknajlepiej zapewniłyby sporządzanie przez ludność we właściwych terminach aktów stanu cywilnego i zniosłyby istniejący dualizm, a mianowicie: prowadzenie ruchu naturalnego ludności, t. j. małżeństw, urodzeń i zgonów — z jednej strony przez osoby duchowne, z drugiej zaś — przez osoby świeckie, zamianowane przez gminy samorządowe.

Zmiana ta nie dotyczy praw zasadniczych, zawartych w kodeksie polskim z r. 1825, i jedynie ma na celu uchylenie wadliwych przepisów administracyjnych, a zwłaszcza z r. 1830, ustanawiających dualizm, tymbardziej, że jeden z kompetentnych członków Komisji do rozpatrzenia rozporządzeń organizacji Żydowskich Towarzystw Religijnych, urządzonej przy b. Departamencie W. R. i O. P. w roku 1918, orzekł, że nie znajduje przeszkód do zniesienia istniejącego dualizmu i powierzenia czynności aktowej osobie świeckiej.

2. Wydanie przepisów ujednostajniających samo prowadzenie aktów stanu cywilnego we wszystkich dzielnicach Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozbieżność przepisów o sporządzaniu aktów stanu cywilnego w trzech zaborach ujemnie wpływa na jednolitość rejestracji, t. j. prowadzenie aktów stanu cywilnego, i na tryb sprawozdawczy z faktów zaimatrykulowanych w księgach stanu cywilnego, gdyż obecnie na ziemiach polskich (obowiązuje) pięć różnych systemów prawnych: kodeks Napoleona, prawo rosyjskie, kodeks niemiecki, kodeks austriacki i węgierski (Spisz i Orawa), i każdy z nich inaczej reguluje sprawy małżeńskie.

3. Zmianę przepisów dotyczących jurysdykcji władz duchownych.

Różnorodność kompetencji sądu w sprawach o unieważnienie małżeństw, separację i rozwód winna być we wszystkich trzech zaborach ujednostajniona.

4. Uchwalenie jednolitej ruchomej taksy opłat za sporządzanie aktów stanu cywilnego i przejęcie kosztów utrzymania urzędów przy magistratach przez Państwo.

Jednolita taksa opłat dla wszystkich urzędów i parafii wpłynęłaby dodatnio na uzdrowotnienie stosunków panujących w tych urzędach, gdzie pobierane są najrozmaitsze opłaty często bardzo wygórowane.

Wobec tego, że rejestracja ruchu naturalnego ludności odbywa się w interesie publicznym, ponoszenie kosztów przez magistraty niczem nie jest usprawiedliwione, tymbardziej że urząd służy tylko pewnemu odłamowi ludności, jak sektom ewangelickim i wyznaniom niechrześcijańskim.

Wierzmy, że w ten jedynie sposób tak ważna gałąź prawa i administracji, jaką jest prowadzenie ksiąg stanu cywilnego, stanie na wysokości swego zadania.

JAN NAZAREWICZ.

Wiek osób wstępujących w związki małżeńskie w Łodzi w trzyleciu 1918—1920.

Wiek osób wstępujących w związki małżeńskie jest z wielu względów ciekawy. Wiadomo, że zbyt wczesne małżeństwa ujemnie wpływają na zdrowotność społeczeństwa, dobrobyt rodzin poszczególnych, szkodliwie odbijają się na całym życiu społeczeństwa.

Przeciętny wiek osób wstępujących w związki małżeńskie przedstawia dla Łodzi poniższa tabelka. Dane posiadamy dla pięcioletnich grup wieku, co oczywiście wpływa na ścisłość poniższych liczb.

Przeciętny wiek osób wstępujących w związki małżeńskie:

l a t

	Wszystkich wyznań			chrześcijan			żydów		
	wogóle	meż.	kob.	wogóle	meż.	kob.	wogóle	meż.	kob.
1920	28,7	30,8	26,7	29,0	31,4	26,5	28,3	29,5	27,1
1919	27,9	29,5	26,0	28,2	30,1	26,4	26,9	27,8	26,0
1918	27,5	29,6	25,9	29,0	31,5	26,6	25,6	26,5	24,7

Przeciętny wiek mężczyzn jest wyższy, niż kobiet: różnica wynosi w 1920 r. — 4,1, w 1919 — 3,5, w 1918 — 3,7. Przeciętny wiek chrześcijan jest wyższy, niż żydów.

Różnica przeciętnego wieku mężczyzn i kobiet u chrześcijan jest w 1920 — 4,9, w 1919 — 3,7, w 1918 — 4,9, a u żydów w 1920 — 2,3, w 1919 — 1,8, w 1918 — 1,2; Czyli różnica ta jest znacznie, bo przeszło dwa razy mniejsza u żydów, niż u chrześcijan. Posiadamy przeciętny wiek osób wstępujących w związki małżeńskie w Warszawie w 1916 r. Wynosi on dla mężczyzn 30,8, dla kobiet — 27,3.

W innych krajach przeciętny wiek osób wstępujących w związki małżeńskie przedstawia się następująco:

	lata obserwacji	przeciętny wiek		różnica przeciętnego wieku
		meż.	kob.	
Szwecja	1900	30,6	27,1	2,9
Francja	1900	30,8	25,2	5,6
Belgia	1900	28,7	26,1	2,6
Anglja	1900	28,3	26,0	2,3
Włochy	1900	28,6	25,1	3,5
Saksonja	1900	26,3	24,8	2,0
Bułgarja	1899	26,1	22,7	3,4
Rosja	1882/86	24,7	21,2	3,5
Serbja	1899	23,8	20,7	3,1

W krajach wyższych pod względem kulturalnym, jak Francja, Anglja, Belgja — przeciętny wiek osób wstępujących w związki małżeńskie jest wyższy; małżeństwa zawierane później w porównaniu z krajami rolniczymi i zacofanymi gospodarczo, jak Rosja, Bułgarja, Serbja. Wyjątek stanowi Szwecja, gdzie warunki klimatyczne mają wpływ na opóźnienie przeciętnego wieku osób wstępujących w związki małżeńskie.

Że Żydzi wcześniej, niż chrześcijanie zawierają związki małżeńskie, widać to jeszcze z poniższej tabelki przedstawiającej osoby zawierające związki małżeńskie według grup wieku.

Dla ułatwienia zorientowania się grup tych utworzono cztery: t. zw. małżeństwa „przedwczesne” są to zawierane ze strony mężczyzn przed 25 rokiem życia, ze strony kobiet przed 20 rokiem; małżeństwa „spóźnione” zawierane są 60 po latach ze strony mężczyzn, ze strony zaś kobiet po 55 latach. Z dośród małżeństw zawieranych między 25 a 60 rokiem, względnie między 20 a 55 rokiem uważać należy za normalne takie, które są zawierane ze strony mężczyzn między 25 a 40 rokiem, ze strony kobiet między 20 a 35 rokiem. Te bowiem lata u mężczyzn wzgl. kobiet, znamionują pełną fizyczną i umysłową ich dojrzałość. (Zresztą liczby te wahają się w poszczególnych krajach Europy środkowej).

Było więc w w Łodzi w okresie trzylecia 1918—1920 w (procentach) małżeństw ze strony:

	mężczyzn								
	1920			1919			1918		
	ogół.	chrz.	żyd.	ogół.	chrz.	żyd.	ogół.	chrz.	żyd.
do 25 l.	23,7 %	24,6 %	21,8 %	32,5 %	30,7 %	37,6 %	43,9 %	38,9 %	52,6 %
od 25-40 l.	63,6 „	40,1 „	70,6 „	55,3 „	54,0 „	56,6 „	41,2 „	40,16 „	41,7 „
„ 41-61 l.	11,5 „	13,6 „	7,1 „	10,4 „	12,7 „	5,3 „	12,5 „	16,8 „	5,0 „
„ 61 wwyż.	1,2 „	1,7 „	0,5 „	1,8 „	2,6 „	0,6 „	2,4 „	3,5 „	0,7 „
	100 „	100 „	100 „	100 „	100 „	100 „	100 „	100 „	100 „

	kobiet								
	1920			1919			1918		
	ogół.	chrz.	żyd.	ogół.	chrz.	żyd.	ogół.	chrz.	żyd.
do 20 l.	11,5 %	14,8 %	5,0 %	14,1 %	16,0 %	8,1 %	17,1 %	21,2 %	10,2 %
od 20-35 „	76,6 „	72,2 „	85,9 „	75,3 „	71,3 „	85,3 „	72,6 „	64,7 „	88,6 „
„ 36-55 „	11,3 „	12,4 „	9,0 „	9,9 „	11,7 „	5,0 „	9,2 „	12,8 „	3,1 „
„ 55 wwyż	0,6 „	0,6 „	0,1 „	0,7 „	0,9 „	— „	1,1 „	1,7 „	0,1 „
	100 „	100 „	100 „	100 „	109 „	100 „	100 „	100 „	100 „

Ogromna większość małżeństw zostaje zawierana przez mężczyzn przed 41-tym rokiem życia, u kobiet przed 36; liczby te są prawie równe u mężczyzn i kobiet:

	1920	1919	1918
małżeństwa zawarte przed 40 r. wśród mężcz.	87,0 proc.	87,8 proc.	85,1 proc.
„ „ „ 35 „ „ kobiet.	88,1 „	89,4 „	89,7 „

Różnice zarysowują się dopiero, gdy podzielimy te małżeństwa na „przedwczesne” i „normalne”.

Odrazu rzuca się w oczy większy odsetek mężczyzn przedwcześnie żeniących się, niż kobiet przedwcześnie wychodzących za mąż. Nie znaczy to jednak, aby wogóle mężczyźni wcześniej od kobiet wstępowali w związki małżeńskie; bowiem przed dwudziestym rokiem życia ożeniło się mężczyzn w 1920 — 1,7 proc., 1919 — 3,4 proc., 1918 — 7,2 proc., podczas gdy wyszło za mąż kobiet w 1920 — 11,5 proc., 1919 — 14,1 proc., 1918 — 17,1 proc. Poza to przeciętny wiek mężczyzn wstępujących w związki małżeńskie jest wyższy, niż wiek kobiet; ale bo też mężczyźni w późniejszym wieku osiągają dojrzałość, niż kobiety: mężczyźni mniej więcej między 20 a 25 rokiem, kobiety między 18 a 20 rokiem, a nawet wcześniej.

Charakterystycznie te stosunki przedstawiają się u chrześcijan i u Żydów, a mianowicie u Żydów są one bardziej normalne, niż u chrześcijan. Podczas gdy wśród Żydów na małżeństwa normalne zawierane ze strony mężczyzny przypada w 1920 — 70,6 proc., 1919 — 56,6 proc., 1918 — 41,7 proc., to wśród chrześcijan w 1920 — 40,1 proc., 1919 — 54,0 proc.,

1918 — 40,6 proc.; ze strony zaś kobiet wśród żydówek w r. 1920 — 85,9 proc., 1919 — 85,3 proc., 1918 — 88,6 proc., a wśród chrześcijanek w r. 1920 — 72,2 proc., 1919 — 71,3 proc., 1918 — 64,7 proc.

Wśród żydów większy odsetek przypada na kategorię małżeństw normalnych, niż wśród chrześcijan. Wyżej wykazano już niższy przeciętny wiek żydów wstępujących w związki małżeńskie, niż chrześcijan, oraz mniejszą, niż u chrześcijan różnicę przeciętnego wieku osób wstępujących w związki małżeńskie. Okazuje się więc, że rozpatrywane stosunki dużo korzystniej przedstawiają się dla żydów, niż dla chrześcijan.

Wśród trzylecia widać znaczne polepszenie stosunków rozpatrywanych. O ile w 1918 r. na małżeństwa zawierane ze strony mężczyzn na kategorię normalnych przypada — 41,2 proc., to w 1919 — 55,3 proc., a w 1920 aż 63,6 proc; ze strony zaś kobiet w 1918 — 72,6 proc.; 1919 — 75,3 proc., a w 1920 — 76,6 proc. Ten wzrost małżeństw normalnych całkowicie odbywa się kosztem małżeństw przedwczesnych. Wśród mężczyzn wahań są większe, niż wśród kobiet. Nienormalne, wojenne warunki egzystencji wpływają na wcześniejsze zawieranie małżeństw, przez mężczyzn w bardzo znacznym stopniu, przez kobiety w mniejszym.

Zaznaczyć należy że te warunki anormalne, wpływające na wcześniejsze zawieranie małżeństw, zmniejszają absolutną liczbę małżeństw bowiem zawarto małżeństw:

w 1918 — 1755	czyli na 1000 mieszkańców	5,0 ‰
„ 1919 — 4188	„ „ „	9,7 „
„ 1920 — 4611	„ „ „	10,7 „

t. zn. w 1920 r. na 1000 mieszkańców przypada przeszło dwa razy więcej małżeństw niż w 1918 r.

Liczby dotyczące lat poprzednich dałyby ciekawe wnioski, lecz, niestety, nie posiadamy ich. Z czasów wojennych z rocznika statystycznego m. Warszawy za 1916 r. otrzymujemy poniższe dane dotyczące osób wstępujących w związki małżeńskie, a mianowicie było małżeństw zawartych ze strony:

w wieku	mężczyzn			w wieku	kobiet		
	ogół.	chrz.	ż.		ogół.	chrz.	ż.
do 25 l.	36,4	36,1	36,7	do 20 l.	11,0	14,5	6,7
od 26 do 40 l.	50,0	44,7	56,4	od 21-35 „	77,4	69,3	87,1

Te liczby, korzystniejsze w porównaniu z odpowiednimi dla Łodzi w 1918 r., są zrozumiałe ze względu na różnicę dwu lat wojennych, wskazują już jednak na demoralizujące oddziaływanie wojny na zawieranie małżeństw. To oddziaływanie miało swój wpływ na degenerację rasy, na osłabienie fizyczne i umysłowe społeczeństwa i na zdrowie potomstwa.

Dział sprawozdawczy.

Protokół

23/ III sesji) posiedzenia Rady Miejskiej.

Komplet radnych: 72. Komplet członków Magistratu: 11. Obecnych radnych: 56. Obecnych członków Magistratu 9.

Posiedzenie otworzył o godz. 8 min. 5 wieczór zastępca przewodniczącego Rady Miejskiej

r. S. Rapalski, w obecności quorum Rady (65 członków), zaprosił do stołu p. Łydziałnego rr. sekretarzy W. Adamskiego i W. Doleckiego oraz sekretarza Prezydium, p. P. Rundo do prowadzenia protokołu.

Przed przystąpieniem do porządku dziennego (zgodnie z p. 5 § 14 Regulaminu Obrad) wysłuchano odpowiedzi Magistratu na zapytania r. Jaranowskiego treści następującej:

1. Czy prawdziwe są pogłoski o sprzenie-

wierzeniach w biurach zakupu zboża, dokonanych przez urzędników Magistratu; czy w związku z powyższym Magistrat poniósł jakiegokolwiek straty; czy urzędnicy ci działali na zasadzie wyraźnej instrukcji oraz jak wogóle przedstawia się organizacja zakupów.

2. Czy prawdą jest, że Magistrat polecił pewnym firmom zorganizowanie handlu kompensacyjnego z Rumunją dla wymiany manufaktury na zboże, w rezultacie czego okazało się że manufaktura wtedy została wprawdzie wywieziona do Rumunii, Łódź jednak zboża nie otrzymała.

Przyjęto do wiadomości:

1. Zawiadomienie radnych: Drabarka, Koźmińskiego, Lubońskiego, Marciniaka, Nakielskiego, Stupnickiego i Zyngerowej. usprawiedliwiających nieobecność swa na posiedzeniu w dniu dzisiejszym.

2. Komunikaty Magistratu o:

a) otwarciu Miejskiej Szkoły Gospodarstwa Domowego dla dziewcząt w lokalu przy ul. Radwańskiej № 42;

b) delegowaniu z ramienia Magistratu w skład delegacji Wydziału Budownictwa ławnika Leopolda Arndta, jako fachowca;

c) powołaniu (w związku z wystąpieniem ławnika d-ra S. Kopcińskiego) na stanowisko przewodniczącego Wydziału Statystycznego wice-prezydenta d-ra Romana Stupnickiego.

3. a) Odpowiedź Magistratu na interpelację r. Rapalskiego w sprawie nieporządków panujących w Domu dla chorych chronicznych

b) Oświadczenie interpelanta, iż odpowiedź powyższa go nie zadawalnia, wobec czego sprawę tę poruszy raz jeszcze na jednym z najbliższych posiedzeń Rady Miejskiej.

4. a) Petycję grona obywateli m. Łodzi w sprawie nadużyć dokonywanych przez właścicieli nieruchomości w celu uzyskania eksmisji lokatorów.

b) Oświadczenie Prezydium, że sprawa ta zostanie przesłana Urzędowi Mieszkaniowemu do wiadomości i celem nadania właściwego biegu.

5. Okólnik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych № 279 w przedmiocie współdziałania z władzami wojskowymi w organizowaniu pogadarek i odczytów z zakresu hodowli i rolnictwa.

Uchwalono:

A. Poza porządkiem dziennym

I. W sprawie radnych Helmana, Jarbluma i Kotkowskiego:

Następujący wniosek rr. Jaranowskiego i Rozenblata:

Ze względu na to że rr. Helman, Jarblum i Kotkowski znajdują się w stosunkach prawnych z gminą, jako dostawcy, wezwać ich do opuszczenia sali obrad, stwierdzając jednocześnie, że zgodnie z art. 17 Dekretu o Samorządzie Miejskim z dnia 4 lutego 1919 r. (Dz. Praw № 13 z dnia 7 lutego 1919 r.) nie mogą oni sprawować swoich urzędów radzieckich, dopóki trwa wspomniany stosunek i dopóki rachunki zeń wynikające nie będą ostatecznie uregulowane. (Wzmiankowani radni opuszczają salę obrad.)

Przewodnictwo obejmuje r. Rozenblat.

II. W sprawie wzmocnienia bezpieczeństwa publicznego w m. Łodzi:

1. Uznać nagłość sprawy.

2. Następujący wniosek frakcji P. P. S.

„Wobec tego, że w ostatnich czasach na przedmieściach powtarzają się coraz częściej napady, a przyzwyczajeni do stosunków wojennych niektórzy zdemobilizowani żołnierze napastują kobiety i przechodniów w godzinach wieczornych, że bezpieczeństwo ludności i jej mienia pozostawia wiele do życzenia, a liczne kradzieże z włamaniem mają miejsce nie tylko w domach prywatnych, ale nawet w gmachu Policji Państwowej. —

Rada Miejska wzywa Magistrat do interwencji u Komisarza Rządu, celem uzdrowotnienia stosunków i wzmocnienia bezpieczeństwa publicznego w naszym mieście.“

(Uchwałę powzięto jednomyślnie).

Przewodnictwo obejmuje r. Rapalski.

III. W sprawie wniosku r. Holenderskiego i tow., treści następującej:

„Rada Miejska uchwała:

Zwolnić robotnicze stowarzyszenia współdzielcze od opłacania na rzecz miasta dodatku do podatku przemysłowego.

Wniosek prosimy uznać za nagły. —

1. Odrzucić nagłość sprawy.
2. Sprawę, jako zwykłą, przekazać do regulaminowego traktowania.

B. W sprawach objętych porządkiem dziennym:

1. W sprawie zakupów w Gdańsku:

Wniosek:

Rada Miejska, przychylając się do wniosku Magistratu, postanawia:

1. dla zbadania transakcyj dokonanych z gminą miejską przez rr. Helmana i Jarbluma wyłonić Komisję specjalną z 5-ciu osób, zobowiązując ją do zdania Radzie Miejskiej szczegółowego sprawozdania w terminie miesięcznym;

2. powołać do rzeczowej Komisji członków Rady Miejskiej: W. Doleckiego, F. Jaranowskiego, L. M. Kerna, G. Praszkiere i W. Wilczyńskiego.

Dezyderat:

Rada Miejska wyraża życzenie, aby jej członkowie w prywatnych stosunkach handlowych z firmami krajowymi i zagranicznymi nie używali tytułu radnego na blankietach firmowych i kartach wizytowych.

Z powodu spóźnionej pory przewodniczący o godz. 12 min. 15 w nocy zamyka posiedzenie.

Przewodniczący: (—) S. Rapalski.

Prowadzący protokół:

(—) P. Rundo.

Sprawozdanie z działalności Wydziału Budownictwa za 3 miesiące od 1.X. 20 r. do 31. XII. 1920 r.

1) Oddział Budownictwa.

Prócz drobnych napraw i dostaw materiałów dla poszczególnych wydziałów Magistratu, dokonano grun-

townego remontu lokalu ogrodnika, w parku ks. Józefa Poniatowskiego — wykończono remont domu dla szkoły powszechnej przy ul. Żabiej № 18, przeprowadzono gruntowny remont gmachu miejskiego po ustąpieniu szpitala wojskowego przy ul. Sienkiewicza 44, przystąpiono do fabrykacji stropów żelbetowych — dla budującego się gmachu szkoły powszechnej przy ul. Zagajnikowej.

Rozpatrzone i przygotowano do zatwierdzenia 24 plany budowlane i zakwalifikowano 39 budynków, przeważnie grożących zawaleniem, do rozbiórki.

Złożono apelację do Sądu Okręgowego w kilkudziesięciu sprawach, dotyczących skasowania wejść frontowych do piwnic.

Rozpatrzone 52 plany istniejących zakładów przemysłowych i stwierdzono ich zgodność z przepisami w celu udzielenia koncesji.

Złożono nowe instalacje oświetlenia elektrycznego w zakładach hodowlanych przy ul. Brzezinskiej № 57a w lokalu szkoły № 108 przy Placu Dąbrowskiego 2, w lokalu szkoły powszechnej przy ul. Rzgowskiej 25 w lokalu szkoły powszechnej przy ul. Południowej 28, w warsztatach miejskich przy ul. Przejazd 26.

Dokonano większych napraw instal. oświetlenia elektrycznego w gimnazjum miejskim, w lokalach Wydz. Budownictwa, Zaprojektowania Miasta, Szkolnictwa i Kom. Tanich Kuchen oraz dokonano drobnych napraw i konserwacji instal. oświetlenia elektrycznego, gazowego, telefonów i dzwonek elektrycznych w lokalach, zajętych przez instytucje miejskie.

Dokonano naprawy urządzeń ogrzewania centralnego w teatrze miejskim, lokalu Województwa i innych budynkach miejskich. Naprawiono urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne w budynkach i lokalach miejskich przy ul. Sienkiewicza 44, Pomorskiej 16, Brzezińskiej 57a, Smugowej 6, Dzielnej 41, Dzielnej 18.

Zreperowano kocioł parowy w III zakładzie kąpielowym przy ul. Szkolnej № 11 i kocioł dezynfekcyjny i 2 kotły kuchenne w więzieniu przy ul. N. Targowej 16.

Naprawiono studnie na nieruchomościach miejskich i prywatnych dzierzawionych przez miasto.

Sprawdzono 10 planów filtrów biologicznych oraz dokonano odbioru 13 nowych, 120 naprawionych filtrów biologicznych na posesjach prywatnych.

W cegielni miejskiej dokończono letnią kampanję wyrobu cegły. Wypalono za cały rok 1.200.000 sztuk nowej cegły.

II. Oddział Brukarski.

Zakończono regulację ul. Andrzeja od Ludwika do Łakowej, Teodora i Brzezińskiej.

Skończono rów na Plantacjach Miejskich przy ul. Brzezińskiej. Sokończono sortowanie i układanie kamieni w przyzmy w Parku 3 Maja. Zbieranie, płytowanie i ustawianie kamieni w przyzmy na polesiu Widzewskim.

Skończono roboty brukarskie na ul. Dąbrowskiej, Kilińskiego i Piotrkowskiej. Zaczęto reperację bruku na ulicach Nawrot, Ewangelickiej, Przejazd i Kilińskiego.

III. Oddział Kanalizacji.

Na rzece Łódce pod kanałem Tow. Akc. J. K. Poznańskiego wymurowano 195 m. b. żłobu.

Wykopano i wywieziono na plac 370 m. sz. ziemi z pogłębionego pod budowę żłobu koryta rzeki.

Pogłębiono koryto rzeki poza placem ul. Drewnowskiej 66, na przestrzeni 50 m.

Na rzece Jesieni wyregulowano 430 m. b. b. starego koryta rzeki. Rozwieszono, rozplantowano i ubito 1400 m. sz. ziemi. Wydarnowano 2300 m. kw. skarp koryta.

Wymurowano 90 m. sz. ścian i fundamentów wodospadu na rzece na ul. Pięknej, wybetonowano 18 m. sz. płyty wodospadowej.

Wymurowano i przesklepiono pod wodospadem otwór dla przyszłego, przewidzianego w tem miejscu kanału ulicznego.

Odbudowano kotłownię, skład i budynek portjerni fabr. Kajlicha i Goldy przy ul. Wólczańskiej i rzece Jasieni.

Na ul. Janiny wykończono sklepienie mostu i murowanie przyczółków. Wybetonowano 35 m. sz. fundamentów i wymurowano 46 m. sz. filarów mostu na ul. Teodora.

Na ul. Pięknej przygotowano i przewieziono drzewo na most i rozpoczęto ustawienie mostu na przygotowanych murach, służących jednocześnie za ściany wodospadu na rzece Jasieni.

W biurze zaprojektowano most na ul. Teodora i wykonano kopje rysunków mostu na ul. Pięknej i składu fabryki Kajlicha i Goldy.

IV. Oddział Pomiarów.

Wykonano pomiar obszaru, położonego pomiędzy ulicami: Miljonową, Zarzewską, Kolejową i Kilińskiego w skali 1: 1000 i sporządzono plan. Ustawiono marki stabilizacyjne w parku Poniatowskiego.

Uzupełniono siatkę poligonometryczną — zmierzono około 500 kątów i tyleż boków.

Wykonano część robót niwelacyjnych, a mianowicie niwelację precyzyjną reperów — zniwelowano około 130 reperów — obliczeń nie wykonano.

V. Oddział Zabudowy Miasta.

Sporządzono ogólny projekt kolonji mieszkalnej pracowników miejskich;

Ukończono projekt komasacyjny pomiędzy ul. Dzielną, Tramwajową, Składową i Węglową.

Sporządzono projekt regulacyjny południowo-zachodniej części miasta pomiędzy Jasieniem, Koleją Obwodową i granicą miasta.

Rozpoczęto opracowywanie rozbudowy sieci kolejek dojazdowych i tramwaów.

Rozpoczęto regulację dzielnicy pomiędzy ul. Zarzewską, a szosą Rzgowską.

Rozpoczęto pracę dla Związku Gmin dla sporządzenia planów zabudowy okręgu łódzkiego.

VI. Inspekcja Przedsiębiorstw Miejskich.

Poza bieżącymi sprawami związanymi z kontrolą czynności Miejskich Przedsiębiorstw Koncesjonowanych jak również i Gazowni Miejskiej w stosunku do Zarządu Miejskiego i do publiczności, wykonano prace specjalne:

Dalsze prace związane z przejęciem Gazowni Miejskiej pod Zarząd Miejski.

Sprawą zmiany koncesji Elektrowni Łódzkiej.

Kilkakrotnie projekty podniesienia taryfy Tramwajów Miejskich.

Kilkakrotnie projekty podniesienia taryfy Rzeźni Miejskiej.

Kilkakrotnie projekty podniesienia taryfy Gazowni Miejskiej.

Kontrola nad oświetleniem miasta.

Kontrola rachunków Gazowni i Elektrowni.

VII. Oddział Rachunkowy.

Wpłynęło i sprawdzono 2148 rachunków i list płacy.

Odbyto 72 kontrole materiałów i przyjęć robót na mieście.

W okresie sprawozdawczym utworzone zostały 2 nowe oddziały:

Budowy Wodociągów Miejskich i Budowy Tramwajów Podmiejskich

w celu przeprowadzenia studiów dla obydwóch przedsięwzięć na linii Łódź - Rakoniewice - Tomaszów.

Biurowy Wydział Budownictwa w końcu grudnia składało się z 63 osób, w tem było:

inżynierów i architektów	14
techników	28
pracowników biurowych	21
	<u>63.</u>

Na oddziały personel rozkłada

się w sposób następujący:	
Naczelnik Budownictwa Miejsk.	1
Oddział Budownictwa	23
" Brukarski	7
" Kanalizacji	6
" Wodociągów	1
Oddział Pomiarów	7
" Zabudowy Miasta	7

Inspekcja Przedsiębiorstw Miejsk.	2
Oddział Budowy Tramwajów Podmiejskich	1
Oddział Rachunkowy	4
Kancelarja Wydziału	4
	<u>63.</u>

Łódź, dnia 6. kwietnia 1921.

(—) Szenfeld.

Sprawozdanie z działalności Urzędu Stanu Cywilnego za miesiąc marzec 1921 r.

Działalność Urzędu Stanu Cywilnego, za miesiąc Marzec b. r., przedstawia się jak następuje:

Statystyka zameldowań nowonarodzonych oraz tych którzy nie byli jeszcze wciągnięci do rejestru urodzeń:

U R O D Z E N I A:

Termin	Płeć	Baptystów		Żydów		Mahom.
		m.	ż.	m.	ż.	
do 8 dni	m.	—	—	24	14	—
do 15 l.	m.	—	—	21	22	—
do 20 l.	m.	—	—	9	7	—
Ponad 25 lat	m.	—	—	—	—	8
do roku	m.	—	1	126	126	1
do 5 l.	m.	—	—	17	24	—
do 10 l.	m.	—	—	20	37	—

Uwaga: Na ogólną liczbę dzieci zarejestrowanych w czasie do 8 dni było 15 dzieci martwourodzonych.

Zarejestrowano 181 zgon żydów i 2 baptystów w tym 31 zgonów dzieci w wieku do 1 roku, oraz 107 ślubów, przyczem zalegalizowano związki małżeńskie zawarte według rytuału żydowskiego przed kilku lub kilkunastu laty (p. tablica II.)

Tablica zgłaszanych ślubów

w dniu dokon. obrzędu religij.	na 2 dzień	po roku	po 5 lat.	po 10 lat.	po 15 lat.
7	3	81	12	1	3

Uprawniono 20 dzieci przez wniesienie ich do aktów małżeństwa, wskutek czego zabezpieczono im majątek i prawa dzieci ślubnych.

W myśl art. 54 Kod. Cyw. sporządzono 81 akt znania. Poświadczono 140 zapowiedzi ślubu. Wydano z archiwum wyciągów:

pełnych	275
skróarów	962
„ do celów szkolnych 26	
razem	1263.

Na mocy wyroków sądowych sprostowano 3 akty zejścia, oraz uznano 4 małżeństwa za rozwiązane przez rozwód, o czym zgodnie z § 85 Kod. Cyw. uczyniono adnotacje na odnośnych aktach, a odpisy przesłano do archiwum hipotecznego, celem wciągnięcia ich do duplikatów.

Przesłano do miejskich i do wiejskich gmin politycznych, wykazy z zaimatrykulowanych urodzeń i zgonów, za ostatni kwartał roku zeszłego, celem poczynienia odpowiednich wzmianek w księgach stałej ludności. Wypelniono 8 kwestionariuszy sądowych, oraz załatwiono korespondencję z gminami politycznymi i władzami w 357 sprawach.

Sporządzono i przesłano tygodniowe wykazy statystyczne do miejskiego Urzędu Statystycznego, oraz kartki indywidualne do Głównego Urzędu Statystycznego.

Kasa w miesiącu sprawozdawczym wykazuje wpływów: Mk. 188.057

przyczem po wylegitymowaniu się z pobierania zapomóg z miejskich instytucji Opieki Społecznej, zwolniono od opłat 33 osoby.

W sprawie taryfy opłat.

Województwo Łódzkie zawiadomiło Magistrat, że M-stwo Spraw Wewnętrznych nie zatwierdziło uchwały Rady Miejskiej, gdyż wysokość opłat ustalił dekret Ks. Warszawskiego w r. 1809 i do czasu uregulowania tej sprawy w drodze ustawodawczej należy stosować takę dotychczas obowiązującą z uwzględnieniem zmiany waluty. M-stwo natomiast przychyliło się do wywodów, wyluszczonej w memorjałe Urzędu, tyjących się sprawy znacznych wydatków kancelaryjnych na prowadzenie Urzędu Stanu Cywilnego, i zgodziło się na podwyższenie opłat kancelaryjnych, do wysokości określonej uchwałą R. m. (stawki podane są w poprzednich sprawozdaniach).

W sprawie wciągnięcia do miejsowych ksiąg st. cyw. dzieci reemigrantów i uchodźców powracających z Rosji Sowieckiej Ukrainy i t. d., Urząd zwrócił się do M-stwa Sprawiedliwości z memorjałem o odnośne wyjaśnienie. W myśl przepisów Kod. Cyw. i postanowienia Rady administracyjnej z r. 1830, rejestracja dziecka, winna się odbyć w miejscu urodzenia tegoż.

W sprawie meldowania dzieci przez właścicieli wzgl. rządców domów. Na skutek wystąpienia Urzędu, Komendant Policji Państwowej zarządził, aby meldowanie nowonarodzonych dzieci w księgach domowych odbywało się jedynie na podstawie wyciągu z aktu urodzenia, sporządzonego przez Urząd St. Cyw. przyczem wszelkiego rodzaju zaświadczenia rabinatu, jako nie posiadające mocy prawnej, nie mogą być uwzględniane.

W myśl art. 72 kod. cyw. księgi unikatów i duplikatów za r. 1920, zostały zaopatrzone w skorowidze i

zakończone protokółami, przyczem
wysłano do Wydziału Hipotecznego:
7 duplikatów rejestrów aktów
urodzeń
2 duplikaty rejestrów aktów
ślubów

2 duplikaty rejestrów aktów
zejść
wraz z aneksami.
Przewodniczący Wydziału
Prezydent A Rzewski.

Memorjał Wydziału Budownictwa

przesłany do władz nadzorczych na zasadzie wniosków, przyjętych
przez Magistrat.

W mieście naszym od pewnego czasu daje się odczuwać głód mieszkaniowy, szczególnie znaczne jest zapotrzebowanie na mieszkania dwu i trzy pokojowe. Mając na uwadze, że ruch fabryczny wynosi obecnie dopiero 40% ruchu przedwojennego i że brak jest jeszcze około 100 000 ludności do liczby 1914 roku, i wierząc w to, że ruch przemysłowy i handlowy z dnia na dzień wzrastać będzie i najdalej w ciągu 2 lat dosięgnie ruchu przedwojennego, a przy szczególnie dogodnej dla Łodzi, jako dla największego ośrodka przemysłu włókienniczego w państwie Polskiem, konjunkturze nadal bez przerwy wzrastać będzie, należy zastosować jaknajdalej idące środki zapobiegawcze w celu uchronienia mieszkańców od ewentualności mieszkania po kilkanaście osób w jednym pokoju, co zresztą już przed wojną w klasie robotniczej było codziennem zjawiskiem.

Jednym ze środków zapobiegawczych ma być budowa gmachów szkolnych, które pozwolą na opróżnienie poważnej ilości lokali mieszkalnych po przeniesieniu z nich szkół miejskich.

Ponieważ jednak budowa nowych gmachów w obecnych czasach jest utrudniona i bardzo kosztowna, praca ta nie będzie postępowała tak szybko, ażeby to mogło przyczynić się w widoczny sposób do powiększenia liczby mieszkań.

Jako drugi środek podaliśmy znaglenie właścicieli domów niewykończonych lub zdewastowanych do ich wykończenia pod groźbą wywłaszczenia takich domów na rzecz miasta i wykończenia ich środkami miasta. I ten środek nie wyda prędko owoców, albowiem wymagany jest do tego dekret na wywłaszczenie każdej posesji, co związane będzie z wielką stratą czasu.

Wreszcie jako trzeci środek proponuje się udzielanie właścicielom domów niewykończonych pożyczek długoterminowych, o ile zechcą dobrowolnie przystąpić do wykończenia swoich domów. W tym celu należałoby przeznaczyć bardzo poważny fundusz państwowy, dany miastu do rozporządzenia i do repartycji między zainteresowane osoby.

Przyjmując, że w Łodzi jest powyżej 100 domów niewykończonych ew. zdewastowanych, każdy o przeciętnej objętości $25 \times 16 \times 16 = 6400$ m. sześć. i koszt wykończenia po 500 mk: za 1 m. sześć. objętości otrzymamy koszt wykończenia jednego domu około 3.200.000 mk., a na 100 domów 320 milionów mk.

Taka suma byłaby niezbędną, gdybyśmy mogli liczyć na pewien zapał do tej sprawy ze strony właścicieli domów; ponieważ jednak należy przeciwnie liczyć się z pewną odpornością z powodu, że kapitał znajduje jeszcze ciągle dobrą lokatę w innych przedsiębiorstwach, a między innymi w nabywaniu gotowych domów, przeto należy ograniczyć się na początek do znacznie zredukowanej sumy, choćby 50 milionów mk. dla zapoczątko-

wania akcji. Jeżeli ten środek trafi na grunt podatny, to okaże się on praktyczniejszym i szybciej do celu trafiającym, niż dwa poprzednie.

Wobec wyżej podanych okoliczności proponujemy powzięcie uchwały, zwrócenia się do Komisji Państwowego Funduszu Mieszkaniowego przy Ministerjum Zdrowia Publicznego o wyjednanie miastu pożyczki 50 milionów, jako pierwszej raty 300 milionowej pożyczki, na wydawanie właścicielom domów pożyczek hipotecznych (na 1 miejsce) pod wykończenie ew. odbudowę zdewastowanych domów mieszkalnych.

Powyższe żądanie będzie oparte na ustawie z dnia 1 sierpnia 1919 r. № 424 o utworzeniu Komisji Państwowego Funduszu Mieszkaniowego i na instrukcji dla tejże Komisji Min. Zdr. Publ. z dnia 3 lutego 1921 r.

Wprawdzie powyższa ustawa i instrukcja do niej mają przede wszystkim na celu budowę domów z małemi, tanimi mieszkaniem ew. zakup terenów pod budowę kolonji robotniczych, niewątpliwie da się ona zastosować u nas do wykończenia domów mieszkalnych, co w skutkach swoich dąży tak samo do usunięcia braku mieszkań, a zatem do ogólnej naprawy stanu mieszkalnictwa.

Należy więc przypuszczać, że Min. Zdrowia publ. nie odmówi swego poparcia dla tej sprawy i zastosuje do niej wyżej wymienioną ustawę.

Okólniki.

OKÓLNİK № 27.

Przy niniejszym przesyłamy szczegółowy spis wydziałów i oddziałów Magistratu m. Łodzi, który pozwoli dokładnie zorientować się, jak zorganizowanym jest Zarząd Miejski.

Zaznaczamy, iż korespondować winno się tylko z wydziałami, oznaczonymi za samodzielne jednolite administracyjne, w spisie połączonym z nazwami czcionkami i oznaczeniem rzymskimi cyframi, ew. literami.

Łódź, dnia 12 kwietnia 1921 r.

Wiceprezydent (—) W. Wojewódzki.

Naczelnik Kancelarii
Zarządu Miejskiego

(—) Działamarski.

* * *

Spis Wydziałów i Oddziałów Magistratu m. Łodzi.

I. Biuro Centralne Zarządu Głównego.

Kancelarja Główna, Dział Personalny Dział Gospodarczy i Centralna Ekspedycja.

I-a. Oddział Prawny (i Archiwum Miejskie.

R. M. Kancelarja Rady Miejskiej.

R. Pr. Referat Prasowy (i Administracja Dziennika Zarządu m. Łodzi).

Rz. M. Biuro Głównego Lekarza Weterynaryi Łódzkiej Rzeźni Miejskiej

II. Wydział Zaprojektowania Miasta.

Kancelarja i Dział Personalny, Kasa Główna i Biuro Kontroli, Oddział Żywnościowy, Oddział Opałowy, Oddział Włókienniczy, Oddział Sklepow Miejskich, oraz szereg składów, magazynów, placów sklepów, i młynów miejskich.

III. Wydział Opieki Społecznej (i Komisja Opieki Społecznej).

Biuro Centralne, Buchalterja, Dział Szpitalny, Dział Rewindykacyjny, Kontrola, Kasa Pożyczkowa, komitet Zagonków, Komisja Rewizyjna Dzielnic Zapomogowe, oraz szereg miejskich instytucyj dobroczynnych.

III. Komitet Tanich Kuchen.

Biurowi Komitetu i szereg tanich kucheni miejskich.

IV-a Wydział Finansowo-Rachunkowy — **Oddział Podatkowy.**

(Urząd Przemysłowy I-ej instancji).

IV-b. **Wydział Finansowo—Rachunkowy.**

1) Oddział Finansów i Kontroli oraz Buchalterja Główna.

2) Główna Kasa Miejska, (oraz Miejska Kasa Podatkowa i Miejski Urząd Sekwestracyjny).

2) Oddział Pożyczek Miejskich i Asekuracji).

IV-c Wydział Finansowo — Rachunkowy, — **Oddział Adresowy**

z biurem Księg Stałej Ludności i Komisją Targowiskową.

V. **Wydział Oświaty i Kultury.**

1) Oddział Szkolnictwa (dawniej Wydział Szkolnictwa)

2) Oddział Obowiązka Szkolnego (dawniej Biuro Komisji Powszechnego Nauczania).

3) Oddział Kultury i Oświaty Pozaszkolnej (nowy)

oraz szereg szkół powszechnych i średnich, kursów uzupełniających itp.

VI. **Wydział Budownictwa.**

Kancelarja, Biuro Rachunkowe.

1) Oddział Budownictwa (Sekcja i Inspekcja Budowlana, Sekcja Staleniarska i Mechaniczna, Sekcja Instalacyjna, Skład Główny Wydziału, Warsztaty Miejskie, Cegielnia Miejska).

2) Oddział Brukarski i Robót Ziarnych.

3) Oddział Kanalizacji.

4) " Wodociągów.

5) " Pomiarów.

6) " Zabudowy Miasta.

7) " Budowy Komunikacji Podmiejskich.

Vla, **Inspekcja Miejskich Przedsiębiorstw Koncesjonowanych.**

VII. **Wydział Zdrowotności Publicznej.**

Biurowi Główny i Dział Personalny, Dział Sanitarny, Dział Gospodarczy, Dział Kwalifikacji Szpitalnych, Buchalterja, Pododdział Pomocy Lekarskiej dla Pracowników Miejskich, oraz Szpitale, Ambulatorja, Zakłady Kąpielowe, Pogotowie Ratunkowe, Zbiornia Miejska, Prosektorjum Miejskie, Dom Izolacyjny, Miejska Apteka Szpitalna, Miejska Izba Odkażająca i t. p. —

VIII. **Wydział Gospodarczy.**

Biurowi Główny, Oddział kominarski, Oddział Dostawy Podwód, zarząd Budynkami Miejskimi, Warsztaty Reparacyjne, Centralna Stajnia Miejska.

IX. **Wydział Plantacyj Miejskich.**

Oddział Oczyszczania Placów Miejskich, oraz szereg parków miejskich, skwerów i Zakład Hodowlany Roślin i Kwiatów.

X. **Urząd Mieszkaniowy** (z Urzędem Rozjemczym do Spraw Najmu i Inspekcją Mieszkaniową).

(Registratura i Korespondencja, Dział Rekwizycji Lokali, Dział Rekwizycji Poszczególnych Pokojów, Biuro Pośrednictwa przy najmie i Podnajmie Lokali i Dział Kontroli Mieszkań.)

XI. **Komitet Rozdziału Chleba i Mąki,**

Zarząd i Kontrola Główna, Buchalterja, Kasa, Ekspedycja, Wydział Kontroli Kont i Sprzedaży Mąki, Wydział Magazynów, Wydział Okręgów, Wydział Piekarń Miejskich i Młynów, Wydział Kontroli Zwrotu Kart, oraz szereg sklepów, okręgów rozdawnictwa kart chlebowych, magazynów i t. p.

XII. **Urząd Stanu Cywilnego.**

XIII. **Wydział Statystyczny.**

Okólnik № 29.

Niniejszym podaje się do wiadomości, w wykonaniu uchwały Magistratu № 410 z dnia 15 kwietnia 1921 r., że wszyscy pracownicy miejscy mogą otrzymać z Łódzkiej Gazowni Miejskiej 5 hektolitrow koks na osobę, w cenie mk. 350.— za hektolitr. W tym celu należy w terminie — najdalej 3-dniowym nadesłać do Inspekcji Miejskich Przedsiębiorstw Koncesjonowanych imienne listy pracowników z podaniem żądanej przez każdego z nich ilości koksu. Należność zakoksu winni pracownicy regulować gotowizną przy odbiorze odpowiednich kwitów ewent. Wydział ściągnąć.

a) pracownikom etatowym przy wypłacie pensji za m. maj. r. b. b) pracownikom nieetatowym w 2-ch ratach 2-tygodniowych (przy wypłacie pensji za drugą połowę m. kwietnia i pierwszą połowę m. maja r. b.), oraz c) wszystkim innym — w 4-ch ratach tygodniowych, począwszy od najbliższej wypłaty zarobków. Zainkasowane od pracowników pieniądze winne wydziału wpłacić na ręce p. inż. E. Berlinera, Inspektora Miejskich Przedsiębiorstw Koncesjonowanych, który ze swej strony załatwi wszelkie formalności z Dyrekcją Łódzkiej Gazowni Miejskiej.

Łódź, dnia 18 kwietnia 1921 r.

Wiceprezydent

(—) W. Wojewódzki.

Naczelnik Kancelarii
Zarządu Miejskiego.

(—) Działarski.

Okólnik № 28.

W myśl postanowienia Magistratu m. Łodzi z dnia 15. kwietnia 1921 r., niniejszym poleca się nadesłanie do Biura Centralnego Zarządu Głównego — w terminie 3-dniowym — 12 egzemplarzy Zamierzeń Skarbowych Wydziału na rok administracyjny 1921 (bez załączników) celem rozdania takowych pp. członkom Magistratu. Pierwsze posiedzenie Magistratu m. Łodzi, poświęcone rozprawom budżetowym, wyznaczone zostało na piątek dnia 22 kwietnia

1921 r., godz. 4.30 po południu. Zamierzenia Skarbowe Zarządu m. Łodzi na rok administracyjny 1921 czytane będą przez Magistrat w następującym porządku dział I, III, V, VI, VII, VIII, IX, X, XII, XIII, I, XI i IV—PP. referenci poszczególnych wydziałów winni doskonale zaznajomić się z Zamierzeniami Skarbowymi swego Wydziału oraz przygotować się do udziału w debatach generalnych nad nimi.

Jednocześnie zawiadamia się, że asygnować z pozycji budżetu na rok administracyjny 1920/21 można tylko najdalej do dnia 1. maja 1921 roku. Po dniu 5. maja 1921 r. wszelkie zarządzenia kasowe z roku budżetowego 1920/21 będą przez Oddział Finansów i Kontroli zwracane Wydziałom, celem przeksięgowania na rok administracyjny 1921. Do tego terminu więc należy uregulować wszelkie należności poszczególnych dostawców Magistratu oraz zakończyć wszelkie rozrachunki z Wydziałami za czas do dnia 1. kwietnia 1921 roku. W pierwszych dniach m. maja 1921 roku winny Wydziały, po uprzednim porozumieniu się z Oddziałem Finansów i Kontroli, zwrócić się do Magistratu m. Łodzi ze szczegółowo umotywowanym wnioskiem w sprawie przyznania dodatkowego kredytu na pokrycie przekroczeń budżetowych w roku administracyjnym 1920/21.

Łódź, dnia 18 kwietnia 1921 r.

Wiceprezydent

(—) W. Wojewódzki.

Naczelnik Kancelarii
Zarządu Miejskiego.

(—) Działarski.

Sprawy aprowizacyjne.**Stan aprowizacyjny miasta w ostatnim kwartale r. ub.**

W okresie sprawozdawczym kryzys aprowizacyjny, jaki przeżywa miasto od dłuższego czasu, uległ ostremu przesileniu. Ogółem otrzy-

mano z powiatów, przeznaczonych do wyłącznego zaopatrywania Łodzi zaledwie 214 wagonów zboża. Nadzieja na dowóz zboża rumuńskiego zawiodła.

Ściąganie kontygentu natrafiało na poważne przeszkody wskutek braku połączenia kolejowego w większości powiatów oraz wskutek utrudnień ze strony Sejmików Powiatowych, sprzeciwiających się rekwizycji podwódniezbędnych do przewozu zboża. Nadmienić należy, że na terenie tych powiatów zaopatrywały się w zboże różne instytucje państwowe i wojskowe z ujmą dla Łodzi.

Do kryzysu aprowizacyjnego przyczynia się również złe sformułowanie ustawy aprowizacyjnej, zezwalającej na dostarczanie ziemiopłodów niechlebowych, jako to: grochu, fasoli, gryki, rzepaku, owsa i t. p., co oczywiście odpowiada producentom rolnym, którzy sprzedają zboże w wolnym handlu po cenach wygórowanych.

W okresie od 1 października do 31 grudnia 1920 roku miasto otrzymało o 68,688 centnarów podwójnych mąki mniej, niż wymagało tego normalne zapotrzebowanie. Mianowicie w październiku zamówiono 28,785 cent. podw., otrzymano 3,990 cent. podw., w listopadzie zamówiono 27,857 c. p. otrzymano 8071 c. p., w grudniu zamówiono 28,785 c. p., otrzymano 4,678 c. p.

Wydano ludności w październiku po 4 funty chleba żytniego na osobę, w listopadzie po 4 funty i w grudniu po 5 funtów chleba żytniego i po 1/2 funta ryżu.

Wyżywienie ludności dopełniane być musiało wzmocnionem spożywaniem ziemniaków, których sprowadzono z Poznańskiego 2100 wagonów, co przyczyniło się do złagodzenia kryzysu żywnościowego.

W Październiku i listopadzie został zrealizowany deputat mączny za sierpień dla ciężkopracujących. W grudniu otrzymali ciężkopracujący na poczet deputatu wrześniowego po 5 funtów mąki amerykańskiej. Obu-

wia zakupiono za 27 milionów marek. skóry za 1.300.000— marek, manufaktury za 245 tysięcy marek.

W okresie sprawozdawczym Wydział Zaprojektowania zamówił, 9,212 wagonów węgla, otrzymano 1,260 wagonów, sprzedano 1,436 wagonów. Drzewa zamówiono 6,000 wag., otrzymano 548 wag. sprzedano 530 wagonów.

— **Konferencja w Ministerstwie Aprowizacji.** Dnia 5 kwietnia r. b. odbyła się w ministerstwie aprowizacji konferencja poświęcona sprawie uregulowania zaległości wydziału zaprowiantowania miasta w P. U. Z. W konferencji wzięli udział dyrektor departamentu, p. Ligocki z ramienia Rządu, przedstawiciele P. U. Z. oraz wice prezydent dr. Stąpnieki z ramienia Magistratu.

Stwierdzono, że zaległości wydz. zaprowiantowania są w znacznym stopniu wynikiem niedostarczenia przez P. U. Z. należnego Łodzi kontyngentu, wskutek czego komitet rozd. chleba i mąki ponosił znaczne straty. W wyniku narad postanowiono odroczyć termin spłacenia zaległości do dnia 1-go czerwea r. b. z tem, że o ile miasto nie uzyska do tego czasu odpowiednich kredytów od rządu, na cel powyższy, termin spłaty ulegnie dalszemu odroczeniu.

Wszelka należność za dostawy od 1 stycznia r. b. jest regulowana w całości. Miasto korzysta z 14-dniowego kredytu przy regulowaniu należności za mąkę i przetwory zbożowe, oraz miesięcznego — za zboże. Samy nieuregulowane w terminach powyższych podlegać będą oprocentowania w stosunku 8 od 100.

Brak chleba kartkowego w Warszawie.

W Warszawie od dłuższego czasu odczuwać się daje brak chleba z mąki kontyngensowej, dostarczanej wydziałowi zaopatrywania przez ministerstwo aprowizacji. Brak ten wywołany jest nierównomierną, a nawet niedostateczną dostawą zboża i mą-

ki, co szczególnie dotkliwie odbija się na ludności już od września r. ub. W czasie od 1 września r. ub. do 1 kwietnia r. b. państwowy Urząd zbożowy dostarczył miastu o prawie 230,000 centr. metr. mniej, niż wymagało tego normalne zapotrzebowanie Warszawy. W pierwszych miesiącach, mimo braku dowozu mąki ludność nie odczuwała zbyt dotkliwie braku chleba, wydział zaopatrywania bowiem starał się zabiegać kłesce głodowej przez rozdzielanie pomiędzy piekarnie posiadanych zapasów mąki, przeznaczonej głównie dla instytucji miejskich: szpitali przytułków i t. p. Obecnie, gdy zapasy te się wyczerpały, sytuacja pogarsza się coraz bardziej. W pierwszych trzech miesiącach r. b. zamiast 180,000 centr. metr. otrzymano niespełna 70,000, na bieżący zaś miesiąc kwiecień, w którym zapotrzebowanie wynosi 57,700 centr. metr., nie otrzymano zupełnie mąki na wypiek chleba, państwowy Urząd zbożowy bowiem wydysponował jedynie mąkę, przeznaczoną na deputaty robotnicze.

Przegląd prasy.

Wystawa ruchoma.

Walka z chorobami zakaźnymi.

W towarzystwie Hygienicznym w Warszawie otwarta została wystawa ruchoma pod nazwą „Walka z chorobami zakaźnymi,” której celem jest popularyzowanie wśród najszerszych warstw społecznych kraju zasad higieny oraz środków zwalczania groźnej kłeski chorób zakaźnych.

Tej pożytecznej instytucji „Rzeczpospolita” poświęca następujące uwagi:

„Skromna co do rozmiarów, lecz dostatecznie wyposażona w materiał rzeczowy „Wystawa” niezawodnie mogłaby znakomicie wypełnić swe zadanie, o ileby instytucje samorządowe, społeczne i t. p., którym w myśl intencji organizatorów może być oddana do dyspozycji, ze swej

strony wykazały dostateczne zainteresowanie się postaraly się o to, by „Wystawa” stała się rzeczywiście ruchomą”, urządzenie jej bowiem jest tego rodzaju, iż jest ona „dydaktyczną” sama przez się.

Trzy główne działy składają się na całość. W dziale I-ym zgrupowane są fotografie, hodowle bakterji wywołujących choroby zaraźliwe, jak również pasożytów żyjących na człowieku, które przy pewnych okolicznościach stanowią źródło zarazy (wesz, pchła, pluskwa), pasorzytów zwierząt, które mogą być przeniesione i pasorzytują człowieka (solitery), owadów przenoszących zarazę z człowieka chorego na zdrowego (mucha, komar). Tutaj znajdujemy pokazy środków chemicznych służących do tępienia zarazy roznosicieli.

Dział II-gi ilustruje główniejsze choroby zakaźne: jak dyfteryt (blonica), dury (tyfisy), brzuszný, powrotny i osutkowy, cholere, ospę, gruźlicę, kilę (syfilis), dżumę oraz sposoby walki z niemi: tablice statystyczne w tym dziale umieszczone, wykazują szerzenie się chorób zakaźnych u nas, w Europie, i w innych częściach świata.

Dział III-ci daje pojęcie ogólne o sposobach zwalczania i zapobiegania chorobom zakaźnym. W dziale tym mieszczą się modele aparatów, służących do odkażania (dezynfekcji), tępienia robotwa, plany domów izolacyjnych szpitali — baraków, łazni i kąpień ludowych, pralni i t. p.

Aby ułatwić zwiedzającym orientowanie się w rycinach i t. d. Każdy obraz zaopatrzony jest odpowiednio napisem objaśniającym, prócz tego każdy dział zaopatrzony jest w tablicę, na której wyszczególnione są tytuły dzieł popularnych, odnoszących się do danej sprawy, w ten sposób zostaje równocześnie popularyzowaną właściwa literatura dla szerszego ogółu dostępna. „Wystawa” zaopatrzona jest w lampę projekcyjną i przeźrocza — środek propagandy obliczony na analfabetów.

Z tego widać, iż organizatorowie „Wystawy” pomyśleli o wszystkim,

by sprawę szerzenia zasad higieny wśród ludu naszego uczynić łatwą w wykonaniu, przystępną dla wszystkich. „Wystawa“ posiada jeszcze i tę zaletę, że dla jej urządzenia wystarczy niewielki pokój, a więc może być urządzoną z łatwością na każdym miejscu, zarówno w małym miasteczku, jak i na wsi. Zarówno sam pomysł urządzenia tego rodzaju „Wystawy“ w naszych obecnych warunkach, jak i sposób ujęcia i wykonania jego zasługują na słowa żywego uznania pod adresem organizatorów, zwłaszcza wice-prezesa Towarzystwa Higienicznego, d-ra Bączkiewicza, pod którego kierunkiem projekt przybrał takie kształty.“

Zgospodarki tramwajowej w Berlinie.

Skutki podwyższenia taryfy—Zamykanie linii nie przynoszących dochodu.

Od miesiąca podwyższona została taryfa w Berlinie na przejazd tramwajami miejskimi do wysokości 1 marki od osoby i dziś można ocenić, jaki wpływ miała ta podwyżka na dochody kolei. Dokładnego bilansu miesięcznego można spodziewać się w połowie kwietnia, jednak na zasadzie posiadanych wykazów dziennych można już dzisiaj ocenić stan kolejek miejskich „Wielkiego Berlina.“

Jak przy wszelkich podwyżkach taryfy, należy zanotować zmniejszenie się ilości pasażerów; wpływyienne wykazują duże wahanía. Po uwzględnieniu tych wahań daje się zauważyć, że korzystanie przez pasażerów z innych środków przewozowych nie jest tak wielkiem jak początkowo przewidywano.

Dodać należy, że różnica pomiędzy taryfą kolei miejskich i obwodowej stała się znaczniejszą, ponieważ kolej miejska jest o połowę tańsza niż tramwaje miejskie. Różnica ta wyrówna się tylko częściowo, gdy 1 czerwca podniesioną zostanie taryfa na kolei miejskiej, przyczem jedynie tylko cena biletu II kl. zrównaną będzie z ceną biletu tramwajo-

wego, lecz znów w tym czasie przewidywane jest zwiększenie się ruchu w tramwajach miejskich. Chociaż w szczegółach podwyższenie taryfy kolei miejskiej nie jest jeszcze wiadomem, jednak liczyć się z tem trzeba że cena za przejazd podniesioną zostanie o 30%, wobec czego cena biletu III kl. wyniesie 70 fen., a drugiej kl. I markę, przyczem bilety miesięczne będą jeszcze znacznie tańsze od cen abonamentowych na tramwajach miejskich.

Dotychczasowe wyniki wpływów po podwyższeniu taryfy zdają się pokrywać deficyt dzienny na tramwajach miejskich, nie przynosząc natomiast środków na konserwację zakładów.

W związku z załwierzonym już planem gospodarki miejskiej na nowy rok budżetowy odbyło się posiedzenie delegacji komunikacyjnej przy Berlińskiej R. M. poświęcone sprawie dalszego utrzymania ruchu tramwajów miejskich.

Przewidywane dochody wystarczają zaledwie na pokrycie bieżących wydatków. Na konserwację zakładów nic nie pozostaje. Na cel powyższy należałoby w roku bieżącym wydatkować 12¹/₂ milionów marek, której to sumy, nie da się przy obecnych warunkach zdobyć.

Aby skutek tego nie doszło po kilku miesiącach do ewentualności całkowitego zawieszenia ruchu, nie pozostaje nic innego, jak ograniczyć ruch tramwajów miejskich i wywalić sporą liczbę robotników. Przeciwno tej nieublaganej logice silnie oponowali socjalistyczni członkowie deputacji, lecz w końcu nie byli w stanie zamknąć zupełnie oczu na wymowne fakty i większością głosów powzięta została uchwała, że linie tramwajów miejskich, co do których stwierdzonem zostało, że nie przynoszą dochodu, będą pokolei zamykane. To oznaczałoby wydalenie około 1000 robotników i zaoszczędzenie 16 milionów marek

Dalszej oszczędności w wyso-

kości 5 milionów oczekuje się po wprowadzeniu 8 godzinnej pracy dziennej. Przez zwiększenie odległości przystanków na pojedynczych liniach i skasowanie wagonów dodatkowych ma się zaoszczędzić jeszcze 16 milionów. W końcu dyskutowano nad tem, czy przez zmianę obecnej miejskiej umowy taryfowej i przyjęcie taryfy, proponowanej przez pracodawców, da się osiągnąć jeszcze 30 milionów oszczędności, lecz przeciwko temu wnioskowi zaoponowali socjaliści, oświadczając, że zdaniem ich jest wykluczone aby w bieżącym roku kalendarzowym obecna taryfa była zniesiona, przeto na obiecywane sobie z tej reformy 30 milionów oszczędności niema co liczyć. Aby zarządzić sobie do pewnego stopnia, postanowiono prosić rząd o przedłużenie terminu zapłaty podatku od ruchu w wysokości 32 1/2 milionów. Jak dalece dadzą się przeprowadzić powzięte uchwały i jak dalece robotnicy będą temu sprzyjać, nie da się obecnie przewidzieć. Nadzieja jest słabą, kryzys grozi w dalszym ciągu, przeszkadzając bardzo w utrzymaniu ruchu, nawet w ograniczonych rozmiarach.

(Berliner Tageblatt.)

Z niedawnej przeszłości

Okupanci w Łodzi.

Każdy z nas żywo ma w pamięci czasy, kiedy kraj ugiął się pod władzą okupantów. Dzisiaj, kiedy sprawiedliwości dziejowej stało się zażość, kiedy po zrzuceniu nienawistnego jarzma okupantów i ugruntowaniu niepodległości, kraj dźwiga się powoli z ruin, budując własne formy życia zbiorowego, nie od rzeczy będzie przytoczyć kilka kart z niedawnej przeszłości, charakteryzujących stosunek okupantów do społeczeństwa i brutalne metody zwalczania wszelkich choćby najskromniejszych poczynań grona działaczy

k którzy na gruncie łódzkiej Rady Miejskiej w najcięższych chwilach umieli się przeciwstawić bezwzględny rząd okupantów polskich.

W marcu 1917 roku 25 radnych polaków podpisało oświadczenie, ażeby językiem obrad w R. M. był język polski.

Na powyższe oświadczenie cesarsko-niemieckie Prezydjum Policji w Łodzi zareagowało przesyłając w zastępstwie radnym, którzy podpisali oświadczenie między innymi obecny prez. Rzewskiemu, ławnikowi Kaffanke i Pokorskiemu następującą odpowiedź:

Łódź, d. 23 marca 1917 r.

Na oświadczenie z d. 19 b. m. podpisane przez W. Pana jakie zostało mi wręczone w dniu wczorajszym, oświadczam W. Panu, co następuje:

Wskutek zajętego w oświadczeniu stanowiska odstępuję od zamiaru mianowania jedneg z podpisanych na przewodniczącego Rady Miejskiej.

Na wypadek, gdyby W. Pan przez oświadczenie „nie brać udziału w pracach zarządu miejskiego“ miał zamiar zapowiedzieć nieuczestniczenie w posiedzeniach Rady Miejskiej, zwracam uwagę W. Pana, że podane przez Niego powody nie mogą być w myśl § 32 statutu miejskiego, uznane za wystarczające. Odmowa wypełnienia obowiązków, jakie wypływają z wyboru W. Pana pociągnęłaby za sobą karę pieniężną do 100,000 marek, lub też więzienie do 6 miesięcy o ile według prawa wojennego i przepisów rosyjskiego kodeksu karnego nie byłaby zastosowana wyższa kara. Przy wciąż trwającej w dalszym ciągu odmowie, kara może być tak długo ponawiana, dopóki W. Pan nie spełni swych obowiązków, jako radny miejski:

podpisano: **Loehrs:**

W czerwcutegoż roku ówcześni radni Rzewski i Wolczyński zgłosili na posiedzeniu Rady Miejskiej intepelację z powodu barbarzyńskiego traktowania więźniów politycznych i skazanych administracyjnie.

Podajemy odpowiedź C. N. Prezydjum Policji w Łodzi, która brzmi dosłownie, jak następuje:

Łódź, dnia 17 lipca 1917 r.

Na przesłane mi w referacie Magistratu z dnia 11 b. m. № 271/171 wnioski pana przewodniczącego Rady miejskiej i pana prezesa „Komisji opieki nad więźniami“ z dnia 6-go b. m., przesyłam następującą rezolucję:

Żądania, dla których członkowie Komisji zyczą sobie wstępu do łódzkich więzień, jako to: troska o zdrowotne stosunki, odżywianie, pomieszczenie, obchodzenie się z więźniami i t. d., obowiązują jedynie władze państwowe pod nadzorem państwowych instancji centralnych, i dlatego każde dążenie i usiłowanie korporacji miejskich, aby w tych sprawach wykonywać czynność kontrolującą, napotkać musi na stanowczą odmowę.

Oprócz tego, jako zupełnie nie stosowne i niewłaściwe winno być odparte uzasadnienie wniosku, w którym wyrażono zdanie, że więzienie może być „miejscem tortur i kaźni“, że „zajścia, jakie obecnie w więzieniach zachodzą“, nie mogą być przez Komisję „dopuszczone“. Komisja zapoznaje zupełnie, że czynność administracyjna korporacji miejskich podlega nadzorowi Prezydjum Policji, a że nie odwrotnie reprezentanci miasta są upoważnieni do jakiegokolwiek nadzoru nad czynnością prezydjum policji lub innych władz państwowych. Z drugiej strony Komisja nie jest widocznie dostatecznie świadomą odpowiedzialności, która ją jako publiczno-prawny organ w wyższej mierze niż każdego pojedynczego obywatela obowiązuje, a mianowicie nie wypowiadać lekko myślnie ogólnikowo ujętych oskarżeń, które podburzająco oddziałują.

Z tego powodu zmuszony jestem, wezwać z całą stanowczością

„Komisję opieki nad więźniami“ do obowiązku, aby się trzymała granic swej kompetencji prawem przewidzianych, sumiennie oceniała niezawodność donoszonych jej wiadomości, nakładała sobie miarę w każdym wyrażeniu, którego w sprawach urzędowych używa, i przy każdym postanowieniu, które powźmie, dokładnie rozważała, czy przez to rzeczywiście coś przydatnego osiągnąć można. Jeśli panowie członkowie Komisji do tego upomnienia się nie zastosują, nie mogą się u władzy nadzorczej spodziewać pomyślnego skutku swoich przedłożeń, a oprócz tego narażą się na możliwe prawno-karne następstwa, które z ich zachowania się wynikną.

Wniosek, aby panowie członkowie Komisji mieli każdego czasu wolny wstęp do łódzkich więzień, nie może zatem być uwzględniony. Zniesienie zakazu przyniesienia więźniom środków spożywczych nie może być przręczone, ponieważ regulamin więzienny wymaga, aby był utrzymany.

O ile dotyczy wojskowych lub sądowych więzień, to właściwe władze, cesarsko niemieckie gubernatorstwo wojenne i cesarsko-niemieckie sądy obwodowy wyraziły swoją zgodę z niniejszą rezolucją.

podp. Loehrs.

Kronika miejska.

Otwarcie Miejskiej szkoły gospodarstwa domowego.

W środę, dnia 20 b. m. została otwarta Miejska szkoła gospodarstwa domowego, powstała z inicjatywy Wydziału Oświaty i Kultury przy Magistracie m. Łodzi.

Szkoła mieści się w schludnym lokalu przy ul. Radwańska № 42. Czynna jest codziennie od g. 8 r. do 1. Program wykładów składa się z dwóch działów: teoretycznego i praktycznego.

Dział teoretyczny obejmuje następujące przedmioty: 1) higiena ogólna i dziecięca, 2) fizyka i chemia w zakresie gospodarstwa domowego, 3) rachunkowość i buchalterja domowa, 4) nauka obywatelska, 5) pogadanki gospodarskie. W zakres działu praktycznego wchodzi: 1) nauka szycia i kroju, 2) gotowanie obiadów skromnych i lepszych, 3) pieczenie, ciast, chleba, tortów i przygotowanie przetworów owocowych, 4) pranie i prasowanie, 5) hodowla drobiu i t. p.

Kurs wykładów jest roczny. Wpisowe wynosi mk. 200.— Kierowniczką szkoły jest p. Nakielska, której energii i pracy w dużej mierze zawdzięcza swe powstanie ta pożyteczna placówka wychowawcza.

Zapisy do szkoły trwają w dalszym ciągu. Wakuje jeszcze 30 miejsc.

Szkoła ta jest zaledwie zaczątkiem na tym polu. Wydział Oświaty i Kultury przy Magistracie m. Łodzi zdając sobie sprawę z doniosłości jaką posiada dla naszego społeczeństwa nauka umiejętnego gospodarstwa domowego, zamierza otworzyć szereg szkół podobnych w różnych dzielnicach miasta. Istnieje również projekt utworzenia szkoły na szerszą skalę w okolicy Łodzi na wzór Mirosławia i Kruszynka.

W uroczystości otwarcia szkoły brali udział: Inspektor szkolny pan Grabiański, prezyd. Rzewski, Kierownik Wydziału Oświaty i Kultury dr. Kopciński, referent wydziału p. Waltratus, Kierownik biura tegoż wydziału p. Ciaś oraz członkowie Magistratu i radni miasta.

Kierowniczką szkoły p. Nakielska skreśliła w przemówieniu swoim program i zadania szkoły, która ma zapełnić dotychczasową lukę w dziedzinie racjonalnego gospodarstwa domowego, oraz wskazała czego oczekuje społeczeństwo od szkoły i czego domaga się szkoła od uczennic. Doba powojenna i związane z nią trudności aprowizacyjne składają na kobiety szczególnie ciężkie i

ważne obowiązki. Reforma społeczna musi zacząć się od podstaw — od domowego ogniska, — i zataczać coraz szersze kręgi. Pożyteczną cegiełkę w tej dziedzinie złożył Magistrat łódzki, powołując szkołę do życia.

Prezydent Rzewski, wskazując na przeznaczenie tej nowej placówki wychowawczej, podkreślił rolę, jaką odegrać winna ona w życiu rodzinnem robotnika i inteligenta pracującego. Brak umiejętności w dziedzinie gospodarstwa domowego jest niejednokrotnie przyczyną wielu trosk, niesnasek i sporów rodzinnych. Warunkiem odbudowy Polski jest harmonijne współdziałanie i praca we wszystkich dziedzinach naszego życia zbiorowego. Jedną z tych dziedzin jest nauka racjonalnego gospodarstwa domowego, która na zachodzie jest w szkołach powszechnych i średnich przedmiotem obowiązkowym dla dziewcząt. Umiejętne wychowanie stworzyło typ praktycznej Niemki, umiejącej radzić sobie we wszystkich okolicznościach życia. Szkoła gospodarstwa domowego odda wielkie usługi kobiecie proletariuszce, która dotychczas nie miała możliwości nabywania wiedzy praktycznej w tym zakresie.

Kończąc przemówienie prezydent miasta wyraził życzenie, aby szkoła ta, która jest zaczątkiem w dziele reformy wychowawczej, stała się przykładem dla dalszych poczynań w tym kierunku, przyczyniając się do uzupełnienia programu w naszym szkolnictwie.

Dr. Kopciński w przemówieniu swoim, zwróconym do uczennic, wskazał na rolę kobiety w ognisku rodzinnym, którego pogoda i spokój zależą w wysokim stopniu od umiejętnego zorganizowania życia rodzinnego w najdrobniejszych szczegółach. Na uczennice spada obowiązek propagowania wiadomości praktycznych, nabytych w szkole. Nauka bez znajomości praktycznych jest jak dom bez fundamentu, który za lada podmuchem chwieje się

Meliśmy zbyt dużo panien umięjących grać, papiąć po francusku i znających nowoczesne tańce, ale brak nam kobiet umięjących prać, szyć, gotować. Równouprawienie kobiet stworzy typ kobiety praktycznej.

Na zakończenie uroczystości kierowniczką podejmowała gości herbatą oraz pieczywem i ciastkami, przyrządzonemi przez uczennice.

Wznowienie robót miejskich.

Przerwane z powodu pory zimowej roboty miejskie zostały wznowione przed kilku dniami przez magistrat łódzki. Obecnie robotnicy zajęci są przy robotach brukarskich na ulicy Aleksandrowskiej, przy robotach ziemnych na ul. Aleja Unji, w pobliżu terytorjum kolei kaliskiej, oraz przy robotach kanalizacyjnych, przy regulowaniu koryta rzeki Jasioń. Wszystkie roboty wykonywane są sposobem akordowym.

— **O obowiązek należenia do związku.** Związek Urzędników Miejskich zwrócił się do Magistratu z propozycją przyjęcia postulatu, że pracownikami Magistratu mogą być tylko członkowie Związku. Związek motywuje stanowisko swoje odpowiedzialnością, jaką ponosi wobec Zarządu miasta, jako reprezentant urzędników, oraz koniecznością uregulowania stosunków panujących wśród urzędników. Związek powołuje się również na okoliczność, że postulat ten został przyjęty przychylnie przez Magistrat m. Warszawy.

Prezydent miasta przyrzekł, że Magistrat rozpatrzy sprawę powyższą na jednym z najbliższych posiedzeń.

— **Komitet polsko-francuski.** Bawi w naszym mieście pułkownik Mercier, znany dowódca legji cudzoziemskiej we Francji. Pułk. Mercier przybył z polecenia generała Niessela dla poinformowania się o nastrojach i stosunkach panujących w Łodzi.

W tym celu Pułk. Mercier odbył szereg konferencyj z przedstawicielami miejscowych instytucyj komunalnych, państwowych i społecznych. Celem poinformowania się o stosunkach samorządowych pułk. Mercier konferował z prezydentem Rzewskim.

Z inicjatywy pułkownika Merciera powstaje w Łodzi Komitet polsko-francuski, którego zadaniem będzie współdziałanie celem wzajemnego zbliżenia i rozproszenia uprzedzeń w stosunku do Francji, mogących powstać pod wpływem tendencyjnych informacyj, rozsiewanych przez agencje niemieckie.

Zwołaniem zebrania organizacyjnego Komitetu, które ma się odbyć w dniach najbliższych, zajął się przewodniczący Rady Miejskiej, starosta Remiszewski.

Jedną z pierwszych prac Komitetu będzie zorganizowanie w Łodzi obchodu napoleońskiego. Projektowane jest urządzenie specjalnego przedstawienia w teatrze. Prócz tego we wszystkich oddziałach Miejskiego uniwersytetu powszechnego mają się odbyć wykłady poświęcone epopei napoleońskiej.

Należy oczekiwać, że działalność Komitetu przyczyni się do zacieśnienia stosunków polsko-francuskich na terenie naszego miasta. Będzie to w znacznej mierze zasługą pułk. Mercier, który idei tej szczerze jest oddany.

— **Przytułek noclegowy pod zarządem magistratu.** Istniejący oddawna pod egidą chrześcijańskiego Tow. dobroczynności przytułek noclegowy przy ul. Cmentarnej № 12, na mocy porozumienia z zarządem miasta przeszedł pod zarządem magistratu.

— **Usiłowania okradzenia kasy miejskiej.** Zorganizowana banda kasiarzy nie próżnuje. Świeżym tego dowodem jest usiłowanie okradzenia kasy miejskiej, w głównym gmachu Magistratu, przy ul. Plac Wolności № 14. Oto w ubiegłym tygodniu kiedy wszystkie biura były już zamknięte,

stojący na warcie wewnątrz lokalu od strony podwórza. Obok kasy głównej, posterunkowy Józef Wata usłyszał szmer na strychu tuż nad lokalem skarbcza miejskiego. Posterunkowy Wata natychmiast zaalarmował woźnego Magistratu, który zawiadomił prezydenta Rzewskiego. Wkrótce wezwano policję i wywiadowców urzędu śledczego. Gdy dostano się na strych, stwierdzono, że w podłodze, dotykającej bezpośrednio sufitu lokalu kasy znajduje się przebita częściowo otwór wielkości łokcia, przez który „kasiarze” zamierzali opuścić się na dół.

O ulgowe bilety tramwajowe dla nauczycielstwa.

Zarząd kolei elektrycznej miejskiej nie zgodził się na wydawanie dla nauczycieli szkół powszechnych ulgowych biletów, z jakich korzystają urzędnicy miejscy, natomiast oświadczył, iż gotów jest wydać tylko dla 300 osób t. zw. oficerskie bilety, w cenie 8 mk. i tylko na dwukrotny przejazd dziennie. Zarząd związku nauczycieli szkół powszechnych nie zgodził się na taką propozycję i wystąpił do magistratu z żądaniem wykonania uchwały rady miejskiej w całej rozciągłości.

O ogłoszenia mieszkaniowe.

Departament prezydjalny województwa łódzkiego zakomunikował starostom i komisarzowi rządu na m. Łódź, iż ministerjum spraw wewnętrznych zwróciło uwagę, iż w ostatnich czasach coraz częściej ukazują się w czasopiśmie ogłoszenia osób, poszukujących mieszkań i ofiarujących za ich odnalezienie bądź ceny nadmiernej wysokości, bądź świadczenia wzajemne w naturze, zapewniające odnajmującym zysk również nadmierny. Wobec tego, iż ogłoszenia treści powyższej przeciwne są prawu, przewidzianemu ustawą o zwalczaniu lichwy wojennej i wykraczają przeciw dekretowi w przedmiocie tymczasowych przepisów, wo-

jewódzwo wydało zarządzenie starostom i komisarzowi rządu m. Łodzi, aby uprzedził redakcje czasopiśm miejscowych o niedopuszczalności drukowania takich ogłoszeń, jako przeciwnych prawu.

— **Odczyty.** Inicjator organizującego się towarzystwa przyjaciół Łodzi p. Herz wygłosi w dniu 29 b. m. o godz. 8 wiecz. w lokalu Stowarzyszenia Techników odczyt o upośledzeniu Łodzi przez władze centralne pod względem finansowym, aprowizacyjnym i gospodarczym.

Należy się spodziewać, że odczyt ten poświęcony najżywoźniejszym sprawom naszego miasta, i poparty bogatym materiałem statystycznym ściągnie liczne grono słuchaczy.

Dnia 28 b. m. przyjeżdża do Łodzi generał Moinville celem wygłoszenia odczytu „O roli cywilizacyjnej Francji w przeszłości i teraźniejszości”. Zorganizowaniem odczytu zajmuje się Prezydium Rady Miejskiej.

Z całej polski.

Wystawa Napoleńska w Warszawie.

Z okazji przypadającej w maju r. b. setnej rocznicy śmierci Napoleona Magistrat postanowił urządzić w gmachu Muzeum Narodowego przy ulicy Podwale 15 czasową wystawę zabytków z doby Księstwa Warszawskiego.

Ze Zgierza.

W zgierskiej radzie miejskiej wywiązała się w sprawie odczuwanego głodu mieszkaniowego ożywiona dyskusja, w której szereg radnych podnosił fakt tajenia wolnych mieszkań przed władzami miejskimi i umyślnie zaniedbanie remontu zniszczonych domów. Podnoszono również zarzuty pod adresem Inspekcji mieszkaniowej

która nie wykazuje owocnej i celowej działalności. W konkluzji polecono magistratowi odnieść się z apelem do lokatorów miasta z wezwaniem o współdziałanie w meldowaniu ubikacji mieszkalnych nie zajętych, a ukrywanych przez właścicieli domów.

Zgierski wydział powiatowy zorganizował w kwietniu przy pomocy prelegentów, przybyłych w tym celu z Warszawy, dla funkcjonariuszy gminnych, członków rad gminnych, dozorów i opiek szkolnych, dwudniowe kursy społeczne.

R ó ż n e.

Życie gospodarcze na Pomorzu.

Ziemia pomorska, posiadająca bardzo silne podstawy do wydatnego handlu transitoowego drogą przez Gdańsk z Polski ku zagranicy i odwrotnie, za czasów zaboru pruskiego dzięki polityce tego rządu straciła swoje olbrzymie znaczenie. Poza tem tendencyjna polityka celna państw zaborczych spowodowała, że możliwość racjonalnego rozwoju przemysłu i handlu na Pomorzu została w znacznej mierze stłamiona, najważniejsze rynki zbytu produkcji pomorskiej zostały stracone. Mimo to handel i przemysł na Pomorzu rozwijał się dzięki własnej impulsywnej sile. Znajduje się tam, wedle obliczeń trzech największych banków poznańskich 55 przedsiębiorstw przemysłu żelaznego, 7 przemysłu ceglarniczego, 8 cegielni, jeden piec wapienny i jedna cementownia, dwie haty szklane, 127 tartaków, 260 gorzelnii, 18 przedsiębiorstw przemysłu tytoniowego, 40 fabryk przetworów ziemniaczanych, dwa przedsiębiorstwa wyrobów metalowych, 5 kopalni wapna, soli i gipsu, jedna przędzalnia, 4 przedsiębiorstwa przemysłu chemicznego, 7 czekolady i cukrów. 8 szrotkowego i pędzlowego, jedna instrumentów mazyecznych, 27 wyrobów drzewnych, 9 przemysłu skórzanego, 7 papy i papieru, 4 my-

dła i świec, 4 olejarnie. Szczególne znaczenie posiadają pomorskie maszyny rolnicze i wyroby drzewne, jako też szrotkarskie.

W obecnej chwili Pomorze używało własny rząd polski, dlatego też otwierają się przed niem szerokie drogi intensywnej pracy przemysłowo-handlowej. Rząd musi ta jednak przyjść z pomocą w każdym kierunku. Winien on przede wszystkim dążyć do unarodowienia przemysłu i handlu, do jego rozbudowania, oraz do ugratowania i rozszerzenia handlu pomorskiego w myśl potrzeb przyszłego gospodarstwa Polski. w którym handlowi Pomorza ważna przypada rola.

Z zagranicy.

Nowa cena chleba w Berlinie

Wskutek stałej wyższości kosztów produkcji, Magistrat m. Berlina na wniosek Delegacji żywnościowej, postanowił podwyższyć cenę maksymalną na chleb. Duży bochenek chleba, po dokładnej kalkulacji, przeprowadzonej przez Magistrat, wypadła po pięć marek (niemieckich.) Cena dotychczasowa wynosiła mk. 4.50. Odpowiednio do tej podwyżki wypadła drobne pieczywo po 15 fen. za sztukę i chleb dla chorych po cenie mk. 3.—

Nowy sposób walki z kryzysem mieszkaniowym.

Niemiecki minister spraw wewnętrznych poruszył sprawę umieszczenia główniejszych ministerstw i urzędów państwowych, znajdujących się w Berlinie, w jednym wysokim budynku (drapaczu nieba), który należałoby w tym celu wybudować. Oszczędność czasu pracy, służby, woźnych i benzyny, dająca się w ten sposób osiągnąć oraz ułatwienia dla publiczności są niezaprzeczalne. Podczas gdy inne urzędy państwowe

przeniesione zostaną do wolnych budynków publicznych. Liczne, drogo wynajęte na biura budynki mogłyby być użyte jako mieszkania prywatne, co przyczyniłoby się do złagodzenia kryzysu mieszkaniowego.

Powyższą wzmiankę „Berliner Tageblatt“ zaopatruje następującym komentarzem:

Bezwątpienia jest rzeczą bardziej racjonalną przez wybudowanie dużego gmachu biurowego uwolnić domy mieszkalne, niż budować nowe domy dla mieszkańców. Zastrzegając sobie sprawdzenie projektu pod względem estetycznym i finansowym, poruszona sprawa wydaje nam się godną wzmianki.

LICYTACJE PRZYMUSOWE.

Dn 27. IV. 1921 r. o godz. 9-ej rano odbędą się licytacje przy następn. ulicach: Kamienna № 11, zegar. Kamienna № 1, zegar. Cegielniana № 46, biurko i krzesło Cegielniana № 45, krzesło. Łagiewnicka № 54, szafa i obrus. Łagiewnicka № 53, maszyna do szycia Kielma № 25, stół, Cegielniana № 53, bielizniarka Nowomiejska № 11 18 paczek papieru do pisania, 12 paczek listowego, 10 książek buchalteryjnych i 5 tuzinów szkolnych kajetek, Stary Rynek № 42, szafa do rzeczy. Ogrodowa № 1, 2 bufety. Nowomiejska № 4, portjera. Zyrardka № 32, zegar, gierska № 30, stół. Północna № 16, stół i biurko. Krótka № 11, umywalnie. Kielma & B. Kanapa. Kielma № 13, stół Brzezinska № 20, szafa. Długa № 31, szafa Brzezinska 23, lustro Brzezinska № 11, szafa i stół, Brzezinska № 13, lustro. Aleksandryjska № 20, lustro. Aleksandryjska № 2 lustro. Brzezinska 10, samowar niklowy. Stary Rynek № 6, cztery skóry na cholewki. Zgierska № 21, 2 butelki wódki. Kamienna № 15, maszyna.

Dn. 28. IV. 1921 r. od godz. 9-ej rano, ul. Płocka № 33, zegar ścienny. Piotrkowska № 199, kapa na łóżko. Piotrkowska № 199, sofa. Rzgowska № 112. 1 kredens. Rzgowska № 106, kredens. Miłsza 6, 2 krzesła. Obywatelska № 2, maszyna do szycia. Sienkiewicza 83, obrus pluszowy. stół i zegar. Zakątna 13, zegar. Stare Rokicie 1 wóz

Miejski Urząd Sekwestracyjny

Łódź, dnia 23 kwietnia 1921 r.

OGŁOSZENIE.

Reflikanci na lokale i mieszkania w domach niewykończonych, którzy na swój użytek gotowi są własnym kosztem wykończyć pomienione lokale względnie mieszkania, mogą się zgłosić w terminie od 25 kwietnia do 15-go maja r. b. do Urzędu Mieszkaniowego, ul. Piramowicza 3, w godzinach biurowych, celem zarejestrowania się.—

MAGISTRAT.

Wydawnictwo Zarządu Miasta Łodzi.